Total Number of Issues: 70 Volume: 9/1 e-ISSN: 2148- 5518

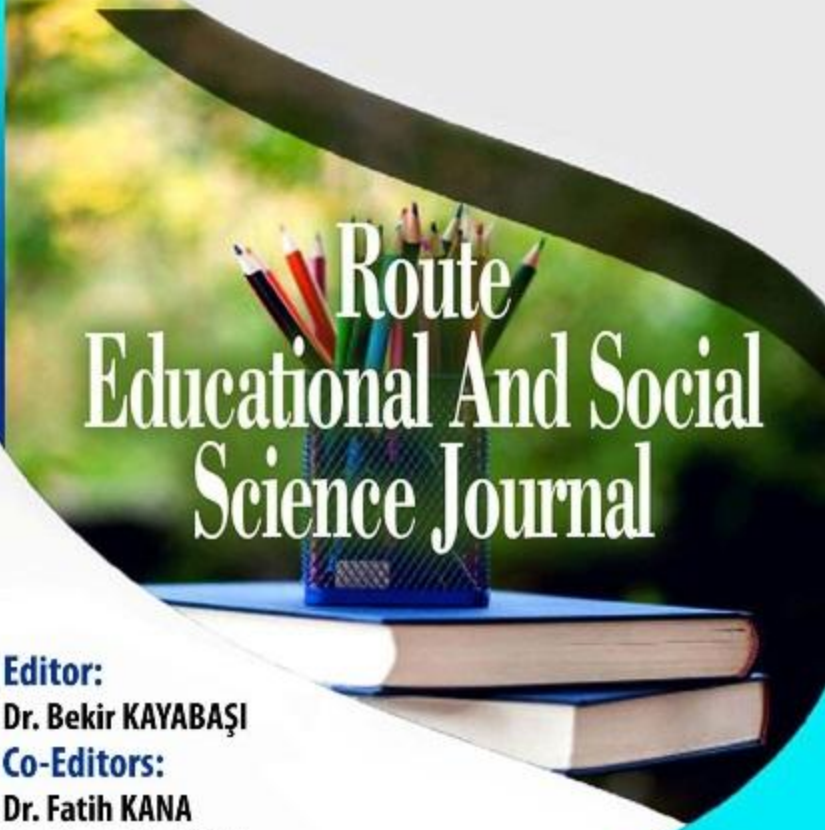

Route Educational And Social Science Journal

Editor:
Dr. Bekir KAYABAŞI
Co-Editors:
Dr. Fatih KANA
Dr. Abdullah AYDIN
Dr. Wisam Abdullah JASIM
Dr. Amel Tsouria GUELAI

www.ressjournal.com

Route Educational & Social Science Journal
E-ISSN: 2148-5518
Volume 9 (1), January 2022

ROUTE
EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL

RESS is national refereed journal that is scanned by international indexes published monthly.

Researches about education and social science included in RESS.

All the liability, in terms of language, science and law, of the articles published belong to the authors but Rota Career has the copyrights of the articles.

Articles in journal may not be published or reproduced, in whole or in part, in any way, without the written permission of the publisher.

Publishing commitee has its own free will to publish the articles submitted to the journal.

Articles that are submitted to the journal are not sent back.

RESS, ayda bir yayınlanan uluslararası indeksler tarafından taranan, ulusal hakemli bir dergidir.

RESS'de eğitim ve sosyal bilimler alanlarıyla ilgili araştırmalara yer verilir.

RESS'de yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukukî açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları Rota Kariyer'e aittir.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz. Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez.

Indexed by

Türk Eğitim İndeksi, Open Academic Journal, Directory of Research Journals, Google Scholar, CiteFactor, SJournals

Hatay / Türkiye

Route Educational & Social Science Journal
E-ISSN: 2148-5518
Volume 9 (1), January 2022

Editor

Dr. Bekir Kayabaşı

Editör

Dr. Bekir Kayabaşı

Co-Editor

Dr. Fatih KANA
Çanakkale Onsekiz Mart University/Türkiye

Dr. Abdullah AYDIN
Hatay Mustafa Kemal University/ Türkiye

Dr. Wisam Abdullah JASIM
Baghdad University/ Iraq

Dr. Amel Tsouria GUELAI
Université Belhadj Bouchaib Ain Témouchent / Algérie

Editör Yardımcısı

Dr. Fatih KANA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi /Türkiye

Dr. Abdullah AYDIN
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi/ Türkiye

Dr. Wisam Abdullah JASIM
Baghdad Üniversitesi / Irak

Dr. Amel Tsouria GUELAI
Belhadj Bouchaib Ain Témouchent Üniversitesi / Cezayir

Route Educational & Social Science Journal
E-ISSN: 2148-5518
Volume 9 (1), January 2022

Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet AKKAYA
Adıyaman University / Turkey

Dr. Azza Elmadani Adam Elmadani
Ahfad University for Women / Sudan

Dr. Elsiddig ELBADAWİ BALLA
University of Al Butana / Sudan

Prof. Dr. Faeza Abdulameer Nayyef ALHUDEEB
Baghdad University / Iraq

Assoc. Prof. Dr. Gülnur Aydın
Aydın Adnan Menderes University

Dr. Hassn Elfatih Elhussein Mohammed Elmubark
University of the Holy Qur'an and Taseel of Science / Sudan

Assoc. Prof. Dr. Lokman Tanrıkulu
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University / Turkey

Assoc. Prof. Dr. Mesut Gün
Mersin University / Turkey

Prof. Dr. Muhammed Eyyup Sallabaş
Yıldız Technical University / Turkey

Assoc. Prof. Dr. Musa Öztürk
Isparta University of Applied Sciences / Turkey

Dr. Nahla Hamid Ismail Hamid
Royal College of Science & Technology / Sudan

Prof. Dr. Nebi Özdemir
Hacettepe University / Turkey

Dr. Nurullah Altıntaş
Sakarya University / Turkey

Yayın Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Ahmet AKKAYA
Adıyaman Üniversitesi

Dr. Azza Elmadani Adam Elmadani
Ahfad Üniversitesi

Dr. Elsiddig ELBADAWİ BALLA
Al-Butana Üniversitesi

Prof. Dr. Faeza Abdulameer Nayyef ALHUDEEB
Bağdat Üniversitesi

Doç. Dr. Gülnur Aydın
Aydın Adnan Menderes University

Dr. Hassn Elfatih Elhussein Mohammed Elmubark
Kur'an-ı Kerim ve Taseel Bilim Üniversitesi

Doç. Dr. Lokman Tanrıkulu
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Doç. Dr. Mesut Gün
Mersin Üniversitesi

Prof. Dr. Muhammed Eyyup Sallabaş
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Musa Öztürk
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Dr. Nadjia MAMECH
Kraliyet Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Prof. Dr. Nebi Özdemir
Hacettepe Üniversitesi

Dr. Nurullah Altıntaş
Sakarya Üniversitesi

Route Educational & Social Science Journal
E-ISSN: 2148-5518
Volume 9 (1), January 2022

Dr. Salwa Jırjees Salman
Kirkuk University / Iraq
Dr. Sunay Akkaya
Adıyaman University / Turkey

Dr. Salwa Jırjees Salman
Kerkük Üniversitesi
Dr. Saba Hussain MOLA
Adıyaman Üniversitesi

Route Educational & Social Science Journal
E-ISSN: 2148-5518
Volume 9 (1), January 2022

Advisory Board

Prof. Dr. Ali YAKICI

Gazi University

Prof. Dr. Awatif Hassan Ali ABDALMAGEED

Sudan Universty of Science and Technology / Sudan

Prof. Dr. Hasan KAVRUK

İnönü University

Samira LAGHOUIL

Batna Universty / Algeria

Prof. Dr. Yakup CİVELEK

Ankara Yıldırım Beyazıt University / Turkey

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ali YAKICI

Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Awatif Hassan Ali ABDALMAGEED

Sudan Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan KAVRUK

İnönü Üniversitesi

Samira LAGHOUIL

Batna Üniversitesi

Prof. Dr. Yakup CİVELEK

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ROUTE
EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL
ISSN: 2148-5518

Volume 9, Issue 1, January 2022

İçindekiler/ Table of Contents

Muslim Mahdi Ali
WAYS TO REDUCE THE PHENOMENON OF ECONOMIC DEPENDENCE AND ITS IMPACT ON BUILDING THE POWER OF THE STATE (IRAQ AS A MODEL)
1-34
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3116

Ameer Chasib Furaih
THE POETICS OF THE PANDAMIC: A STUDY IN SELECTED COVID-19-INSPIRED POEMS
35-47
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3118

Huda Al-Hayali & Sabah Atallah
IN THE REALMS OF FEMINISM AND MIGRATION: GLORIA ANZALDUA'S BORDERLANDS' THEORY
48-56
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3119

Zina Jamil Youssef
CARTOGRAPHIC ANALYSIS OF THE DISTRIBUTION OF COVID- 19 VACCINATION OUTLETS IN BAGHDAD GOVERNORATE USING GIS
57-72
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3120

Sana Abdul-Ameer Hussain Al-Qaisi
E-LEARNING OBSTACLES FROM THE POINT OF VIEW OF TEACHERS AND STUDENTS IN THE ART EDUCATION DEPARTMENT AT THE OPEN EDUCATIONAL COLLEGE
73-101
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3121

ROUTE
EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL
ISSN: 2148-5518

Volume 9, Issue 1, January 2022

Zahraa Abdel Reda Kame & Basim Qasim Al-Ghabban
THE SMART SYSTEM AND ITS EFFECTIVENESS ON THE INDUSTRIAL PRODUCT
102-123
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3122

Reyad Hamed Marzouk
THE DUALITY OF SHADOW AND LIGHT AND THEIR EXPRESSIONS IN THE DESIGN OF INTERIOR SPACES
124-140
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3123

Ömer Faruk KADAN
PRE-SERVICE TURKISH LANGUAGE TEACHERS' OPINIONS ON COOPERATIVE LEARNING
TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ İŞBİRLİKLİ ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
141-150
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3108

Ayfer KARA
MISTAKES MADE BY RUSSIAN-SPEAKING STUDENTS WHILE WRITING IN TURKISH IN THE CONTEXT OF PROACTIVE INHIBITION
İLERİYE KET VURMA BAĞLAMINDA RUSÇA KONUŞAN ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE YAZARKEN YAPTIKLARI HATALAR
151-157
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3110

Hulusi GEÇGEL
THE FORMATION OF KAZIM KARABEKIR'S WORLD OF THOUGHT IN THE LIGHT OF THE MEMORY BOOK "HAYATIM"
"HAYATIM" ADLI ANI KİTABI IŞIĞINDA KAZIM KARABEKİR'İN DÜŞÜNCE DÜNYASININ OLUŞUMU
158-168
Doi Number :http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3124

ROUTE
EDUCATIONAL & SOCIAL SCIENCE JOURNAL
ISSN: 2148-5518

Volume 9, Issue 1, January 2022, p. 158-168

Article Information

Article Type: *Research Article*

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.

ArticleHistory:
Received
23/11/2020
Accept
29/01/2022
Available online
30/01/2022

THE FORMATION OF KAZIM KARABEKIR'S WORLD OF THOUGHT IN THE LIGHT OF THE MEMORY BOOK "HAYATIM"

"HAYATIM" ADLI ANI KİTABI IŞIĞINDA KAZIM KARABEKİR'İN DÜŞÜNCE DÜNYASININ OLUŞUMU

Hulusi GEÇGEL[1]

Abstract

Kazım Karabekir, as a soldier and politician, is one of the important names in recent Turkish history. During his military career, he served in critical positions and made great contributions to the national struggle. It is also important for a person who played such an active role in our history to keep a diary continuously from his secondary school years until his death, in terms of shedding light on the period in which he lived. In this research, it is aimed to examine the memoir called "My Life" in terms of the formation of Kazım Karabekir's world of thought, his military and political activities and his special sensitivity to the poem "I am a Turk". In the research, the document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used, and the obtained data were analyzed through descriptive analysis. The work studied in the research is Kazım Karabekir's memoir called My Life. In the book, the life of the author between 1882-1907 is described. This period covers the period from his birth to his two-year tenure in the Third Army, when he was appointed staff captain. The book has been examined in terms of Karabekir's student years, cultural nutrition sources, the formation of his world of thought, military and political activities. Karabekir in his secondary school years; He is a child who reads a lot of books, has adopted the ideology of Turkism, is strongly against the tyranny, is aware of the Committee of Union and Progress. He is thinking of dethroning Abdülhamit. As a result of the examination, it was seen that Karabekir achieved each of these goals that he had planned in his secondary school years with perseverance and determination.

Keywords: Kazım Karabekir, Turkism, Union and Progress Society, Monastery, Macedonia.

Özet

Kazım Karabekir, bir asker ve siyaset adamı olarak yakın dönem Türk tarihinin önemli isimlerinden biridir. Askerlik mesleği süresince çok kritik görevlerde bulunmuş, millî mücadeleye büyük katkılar sağlamıştır. Tarihimizde böylesine etkin rol oynayan bir kişinin, ortaokul yıllarından vefatına kadar aralıksız günlük tutması, yaşadığı döneme ışık tutması açısından ayrıca önemlidir. Bu

[1] Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD. ORCID 0000-0002-9277-6417. hgecgel@comu.edu.tr

araştırmada “Hayatım” adlı anı kitabının, Kazım Karabekir’in düşünce dünyasının oluşumu, askeri ve siyasi faaliyetleri ve “Ben Bir Türk’üm” şiirine özel duyarlılığı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden dokuman inceleme yöntemi kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmada çalışılan eser Kâzım Karabekir’in Hayatım adlı anı kitabıdır. Kitapta yazarın 1882-1907 yılları arasındaki yaşam kesiti anlatılmaktadır. Bu zaman dilimi onun doğumundan kurmay yüzbaşı olarak atandığı Üçüncü Ordu’daki iki yıllık görev sürecine kadar olan dönemi kapsamaktadır. Kitap, Karabekir’in öğrencilik yılları, kültürel beslenme kaynakları, düşünce dünyasının oluşumu, askeri ve siyasi faaliyetleri doğrultusunda incelenmiştir. Karabekir daha ortaokul yıllarında; çok kitap okuyan bir çocuktur, Türkçülük ideolojisini benimsemiştir, istibdat yönetimine şiddetle karşıdır, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nden haberdardır, mezun olunca Üçüncü Ordu’ya atanıp bu cemiyete üye olmak ve askeri bir darbeyle II. Abdülhamit’i tahttan indirmek düşüncesindedir. İnceleme sonucunda Karabekir’in daha ortaokul yıllarında planladığı bu hedeflerin her birini azim ve kararlılıkla gerçekleştirdiği görülmüştür.
Anahtar Kelimeler: Kâzım Karabekir, Türkçülük, İttihat ve Terakki Cemiyeti, Manastır, Makedonya.

GİRİŞ

Kâzım Karabekir, rüştiye yıllarından itibaren kısa notlar biçiminde günlük tutmaya başlamış ve bu alışkanlığını hiç ihmal etmeden vefatına kadar sürdürmüştür. Bu günlüklerin, doğumundan 1907’ye kadar olan kısmı “Hayatım” adıyla ayrı bir kitap halinde; bu tarihten vefatına kadar (1948) olan kısmı da, “Günlükler” adıyla iki cilt olarak yayınlanmıştır. “Hayatım” adlı kitap 1882-1907 yılları arasını kapsamakta ve yazarın ailesi, okul hayatı, arkadaşları, meslekteki ilk yılları ve dönemin sosyal ve siyasal olayları hakkındaki duygu, düşünce ve izlenimlerinden oluşmaktadır.

Karabekir, günlüğünün önsözünde, her insanın hayatından çıkarılacak bir ders olduğunu, bu nedenle gelişmiş toplumlarda olduğu gibi, herkesin hatıratını yazması gerektiğini belirtir. Ona göre, herkes kendi kitabını yazmalı, başkalarının okumasını yararlı gördüklerini ise mutlaka yayınlamalıdır. Bu düşünceyle, çocukluğundan vefatına kadar yaşadıklarını kesintisiz olarak kaleme almıştır. Ailesi İstanbul’un Fatih ilçesine bağlı Zeyrek semtinde oturduğu için, okul kayıtlarındaki adı, Kâzım Efendi Zeyrek’tir. Askeri Rüşdiye’de başladığı öğrenim hayatını Kuleli Askeri İdadisi’nde ve Mekteb-i Harbiye’de sürdürmüş ve akademik başarısından dolayı seçildiği Erkân-ı Harbiye’yi (Harp Akademisi) birincilikle bitirmiştir.

Kâzım Efendi Zeyrek, Harp Okulu öğrenciliği yıllarında ağabeyi Hamdi Bey’le devlet yönetimi ve istibdat üzerine sohbet etmekte, hürriyetçi fikirleri benimsemektedir. Mezun olduktan sonra hürriyetçi subayların toplandığı 3. Ordu’da göreve başlama kararını daha rüştiye son sınıf öğrencisiyken kafasına koymuştur. Erkân-ı Harbiye Mektebi 3. sınıf öğrencisiyken, Selanik’te subay olan ağabeyi Hulusi Bey’i ziyarete gitmiş, Bulgar ihtilali ve Selanik olayları hakkında bilgi edinmiş, Balkanlardaki etnik karmaşayı yerinde gözlemlemiştir. Bu gezi ve gözlemleri, onda büyük bir hayal kırıklığı ve endişe yaratmıştır. Makedonya’da huzursuzluk had safhadadır. Etnik unsurlar Osmanlı’dan ayrılmak ve kendi devletlerini kurmak amacıyla açıktan mücadele yürütmektedirler. Birinci hedefleri, din ve milliyet farklılıklarına bakmaksızın, “Makedonya Makedonyalılarındır” parolasıyla yönetimde özerklik elde etmektir. Bu hedeflerine ulaştıktan sonra da, milliyetlerine göre bir kısmı Bulgaristan’a ve Yunanistan’a iltihak etmeyi, diğerleri de kendi devletlerini kurmayı hayal etmektedir. Başta Rusya olmak üzere Batılı devletlerin de desteğiyle ayrılıkçı çeteler ve silah depoları oluşturulmakta, bu moral havası içinde, okullar da dâhil olmak üzere, her yerde ayrılıkçı ve milliyetçi propagandalar yapılmaktadır.

Karabekir, Selânik’teki temasları sırasında Batılı devletlerin hazırlayarak Osmanlı Devleti’ne dayattığı “Mürzsteg Programı”nın devreye girdiğini öğrenir: “Teşrinievvel’de (1319 / 1903) Rusya imparatoru Avusturya ’ya gelmiş, her iki imparator hariciye nazırlarıyla birlikte Viyana’nın 9 kilometre kadar cenub-ı garbisindeki Mürzsteg kasabasında birleşerek 9 maddelik bir ıslahat programı tertip etmişler. Diğer büyük

devletlere de tasdik ettirdikten sonra, Bâbıâli'ye vermişler. 24 Teşrinisani (1319 / 1903) Bâbıâli bunu kabul etmiş. Hülâsası şunlar: Müfettiş-i Umumi Hüseyin Hilmi Paşa'nın maiyetine Rusya ve Avusturya-Macaristan hükümetlerinin sivil memurlarının kabulü. Jandarmanın tensiki için bir ecnebi general ve kontrol, teftiş ve tensik için de ecnebi zabitler, lüzumu kadar da ecnebi jandarma, zabit ve küçük zabit kabulü. Makedonya'ya muhtariyet verildi verilecek gibi fena şayialar da dönüyordu." (2008: 225).

Osmanlı yönetimi egemenlik haklarına bir müdahale olarak gördüğü bu programın uzun vadede Makedonya'nın elden çıkmasına yol açacağından da endişe etmiştir. Osmanlı devletinin gösterdiği bu dirence karşılık, Avrupalı devletler ortak bir baskı uygulayarak tasarı kabul edilmediği takdirde Makedonya için Hıristiyan bir genel valinin tayinini isteyeceklerini belirterek tehdit etmişlerdir. Osmanlı Devleti tüm itiraz ve çekincelerine rağmen yapılan uzun görüşmelerin ardından gönülsüz bir şekilde reform programını kabul etmiştir (Dikici, 2010: 84).

Karabekir'e göre, bu durum karşısında milli birlik sağlanamazsa toptan yıkılacağımız kesindir. Kaç senedir söndürülemeyen bu Makedonya yangını bütün vatanı ve milleti yakacaktır. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen, "Mademki Makedonya bugün bizimdir, bu toprakları elde tutmak için çalışmalıyız." inancını dile getirir. Manastır subayları arasında kurulan İttihat'ın ve Türk ruhunun bütün ordularda ve aydınlar arasında başlamasıyla bu işin başarılabileceğini savunur.

Bu çalışmanın amacı; "Hayatım" adlı anı kitabı ışığında, II. Meşrutiyet'ten hemen önce Balkan coğrafyasında yaşanan ayrılıkçı faaliyetlere karşı verilen mücadelede Manastır'da subay olarak görev yapan Kazım Karabekir'in düşünce dünyasının oluşumunu; askeri ve siyasi faaliyetlerini; askere moral vermek ve Türklük bilincini uyandırmak amacıyla "Ben Bir Türk'üm" adlı şiirden bir marş olarak ne şekilde yararlandığını belirlemeye çalışmaktır. Çalışmanın amacı çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kazım Karabekir'in düşünce dünyası nasıl şekillenmiştir?
2. Kazım Karabekir'in İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkındaki düşünceleri nelerdir ve bu örgüte nasıl katılmıştır?
3. Kazım Karabekir'in dönemin yöneticileri hakkındaki düşünceleri nelerdir?
4. Kazım Karabekir'in Makedonya'daki askeri ve siyasi faaliyetleri nelerdir?
5. Kazım Karabekir'in "Ben Bir Türk'üm" adlı şiire atfettiği değerin sebepleri nelerdir?

Bu sorulara yanıt bulabilmek amacıyla nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılan çalışmada, Kazım Karabekir'in "Hayatım" adlı eseri çalışmanın amacı doğrultusunda taranmış, elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde "Hayatım" adlı hatıra kitabı, Balkan coğrafyasındaki ayrılıkçı faaliyetlere karşı Osmanlı Devleti'nin verdiği mücadelede bölgede görevli bir subay olarak Kazım Karabekir'in silahlı mücadelenin yanı sıra, Türklük bilincini güçlendirmek ve askere moral vermek amacıyla şiir ve müzik sanatlarından da yararlanma isteği bakımından analiz edilmiştir.

Karabekir'in Düşünce Dünyasının Oluşumu

Karabekir, anı kitabında Hamdi ağabeyinin bir kütüphanesi olduğunu ve rüştiye yıllarından itibaren buradaki kitaplardan yararlandığını belirtir. Bu kitaplar arasında şiir ve romanlar da vardır. Bu kitaplıktaki -Ekmekçi Kadın romanıyla ünlü- Fransız yazar Xaiver De Muntépin'in "Tunçtan Kızlar" ve "Fakirler Tabibi" gibi tercüme romanlarını okuduğunu, el yazmasıyla çoğaltılan Namık Kemal ve Ziya Paşa şiirlerini çok beğendiğini söyler. Onu romanlardan çok, Tarih-i Ata kitabındaki Sultan Selim ve Sultan Mahmut hadiseleri, Alemdar'ın kahramanlığı ve akıbeti cezbetmiştir. Ağabeyinin tarih kitaplarına da el attığını ve rüştiye son sınıfında iken Tarih-i Cevdet'ten Fransız devrimini merakla okuduğunu anlatır. (2008: 130)

Karabekir, Erkân-ı Harbiye üçüncü sınıf öğrencisi iken, Seyfi ve İsmet (İnönü) beylerle birinci derecede; diğer birkaç arkadaşlarıyla da ikinci derecede çevre ve mahremiyet oluşturduklarını anlatır. Bu arkadaş çevresinde Makedonya’daki kargaşa, ülkenin durumu ve geleceği hakkında her şey konuşulup tartışılmaktadır. Birinci derecede çevre olarak nitelendirdiği üç arkadaş, okula gizlice soktukları bazı kitapları da birlikte okurlar. Bunlar arasında bir Alman subayının “Alman Askeri Ahlakı” ve Tolstoy’un “Çıkış Nerede?” ve “Kırım Harbi” adlı kitapları ile Namık Kemal’in vatan konulu eserleri yer almaktadır.

Kitapçılar ve sahaflar da Karabekir’in dikkatini çeken mekânlar arasındadır. Ona göre bu mekânlar ne yazık ki küçücük kutu gibi dükkânları ve zayıf varlıklarıyla ruha güç vermemekte, insanı kendine çekmemektedir. Çoğu okul kitapları ve romanlardan oluşan kitap varlıkları da acıklı bir durumdadır. Bu kitapların yarısı da Acem’dir. Aralarında taassup ürünü ya da milli onurumuza dokunacak kitaplar da vardır: “Abdülhamit, gazetelere, matbuata sansür koymuş; fakat bu yaymacılar her lüzumlu kontrolden bile mahrum. Resimleri İstanbul ’a ait olduğundan merak ederek La Porte de Félicité isimli Fransızca bir kitap aldım. Okudukça sinirlendim. Milletimizin şeref ve namusuna karşı sürülmüş lekeler. Yırttım attım! Böyle pis şeylerin yaymacı halindeki kitapçılarda satılmasından gafil hükümet.” (2008: 279)

Karabekir, “Salabetim” başlığı altında düşünce dünyasının şekillenmesini şu satırlarla dile getirir: “Milli duygularım pek ziyade genişledi. Hür ve medeni bir millet halinde yaşamaya susamış gibiydim. İstibdata ve haksızlıklara karşı kalbimde büyük nefret duymaktayım. Harbiye ikinci sınıf nihayetinde hastalığım dolayısıyla bıraktığım namaz ve oruç öylece kaldı. Ara sıra oluyor. Taassuptan daha ziyade nefret ediyorum. Manevi bir bağ olmasını da düşünerek dinsizlerden de nefret ediyorum (2008: 266).”

“Bir gün Sultanahmet ’te annemle bir faytona binmek isteyişimize arabacı, ‘Efendim erkekle kadının bir arabaya binmelerini yasak ettirdiler.’ demişti. Ben de, ‘Bu benim annem. Sen bile anlarsın. Allah belasını versin böyle hayvanca emir verenlerin’ diyerek zorla binmiştim (2008: 284).”

Karabekir, kurmay subay çıkmasına iki yıl kala, Makedonya’daki durumu daha iyi tahlil edebilmek için özellikle tarih kitapları okumak üzere hafta sonlarını Beyazıt Kütüphanesi’nde geçirir. Kütüphane bahçesinde büyük bir ocak vardır. Burada “zararlı” kitapların yakıldığını öğrenir ve bu duruma çok üzülür: “İnsanlar gibi kitaplar da jurnal olunuyor ve insanlar gibi onlar da mahvediliyormuş... Kitap yakmak... Hay Allah belanızı versin. Kitap yakılır mı? Kitap jurnal edilir mi? Men olunan şeye insanın haris olacağını bilmiyorlar. Gizli dinleme ve gizli okumalar insanın ruh ve sinirlerini geriyor. Ve yapanlara karşı müthiş düşman yapıyor (2008: 277).”

1905’te Erkân-i Harbiye’den mezun olur ve kurmay stajını yapmak üzere yüzbaşı rütbesiyle atandığı Üçüncü Ordu’ya nakil emrini bekler. Bir iki gün sürecek bir işlemin epey uzaması onu tedirgin etmeye başlar. Merkez kumandanlığından tanıdığı bir subay aracılığıyla kendisi ve ailesi hakkında uzun uzadıya soruşturma yapıldığını ve özel bir amacının olmadığına kanaat getirilince nakil işleminin yapıldığını öğrenir. Bu durum karşısında, “Acaba takip işlemi sürecek mi, kendi elimle mimlendim mi?” diye kaygılanır. Önlem olarak kitap sandığını bir daha kontrol eder ve Bizans imparatorlarının hırs ve şehvetleri uğruna yaptıkları cinayetleri anlatan “Po Adaları Tarihi” adlı Fransızca kitabı ve yaptığı çeviriyi -harcadığı emeğe üzülerek- yırtar. Üçüncü Ordu’ya bir kıvılcım olarak gittiğini, iki yıldan beri bütün genç ve aydın ruhlarda hürriyete karşı büyük bir susayış gördüğü o bölgeye kıvılcımı söndürmeden ulaşması gerektiğini düşünür.

Manastır’a hareket etmeden önce İstanbul’da bazı ziyaretlerde bulunur. Kurban kesmek üzere Eyüp Sultan’ı ziyaret eder ve Cuma namazını kılmak için camiye girer. Hutbe okunurken cemaatin uyumakta ya da esnemekte olduğunu görür. Kendisi Arapça bildiği için bu güzel sözleri anladığını, hiç olmazsa Arapçadan sonra Türkçeye de tercüme edilmesi gerektiğini belirtir: “Hem ayet-i kerime ve hadis-i şerifler tercüme edilmiş; fakat esas hutbe neden Türkçe olmasın. Fakat kahrolası istibdat! Âciz ve riyakâr. Bir toplantı rahat yaşasın diye milletin uyuması lâzım. Mademki hutbe okunurken halk uyuyor, o murdar idare için bundan muvaffakıyetli ne olur... Kulaklara sansür.” (2008: 280)

Bu ziyaretlerinden birini de Ayastefanos'taki Rus abidesine yapar: "Son mağlubiyetimizin bağrımıza diktiği abideyi görmek vatan ve milletimizin istiklâl ve hürriyeti uğrunda bütün kudret ve kabiliyetimle uğraşacağım hakkındaki ahdimi bir de düşman abidesi önünde vermek için Ayastefanos'a gittim. On adım kala kendimi tutamadım, hücum yürüyüşüne geçtim ve duvarını tekmeledim, tükürdüm ve haykırdım: Seni mutlaka yıkacağız! İnşallah seni yapanları da beraber. " (2008: 288)

Karabekir, göreve atandığında Selânik'te kalmayıp Manastır'a yerleşmenin daha uygun olacağını düşünür. Manastır'da her duruma karşı güçlü bir subay birliği hazırlamak ve bir tehlike karşısında İttihat ve Terakki adına bu grupla icraata geçmek planını Hamdi ağabeyi de uygun bulur. Ağabeyi, teşkilâtın İstanbul'da hiçbir gücünün kalmadığını, bu işi ancak Üçüncü Ordu'nun başarılabileceğini, teşkilâtın uzun süre gizli kalamayacağını, üye sayısı çoğaldıkça deşifre olma tehlikesinin de çoğalacağını ve hafiye teşkilatına karşı orada da dikkatli olmaları gerektiğini anlatır. Karabekir de, "bir teşvik ve kudret kaynağı" olmak üzere ağabeyinden bir istekte bulunur: *"İttihat ve Terakki Cemiyeti'ndeki 121/11 numaran benim olsa da bu cemiyetin bir mensubu gayretiyle çalışsam nasıl olur. Bu ailemizin hürriyet yadigârı ve parolası olsun."* Ağabeyi bu isteği memnuniyetle karşılar ve *"Peki mübarek olsun. Allah 'tan sana sıhhat ve muvaffakıyet dilerim."* (2008: 291) sözleriyle kardeşini Manastır'a uğurlar.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden Haberdar Oluşu

Karabekir, rüştiye son sınıfta okurken bir gün Hamdi ağabeyinin kütüphanesinin arka tarafında gizli bir bölme olduğunu fark eder. Bu bölmeye Paris'ten gelen Türkçe gazeteler saklanmıştır. Bu gazeteleri merakla okur ve çok heyecanlanır. Okuduğu yazılardan İttihat ve Terakki diye bir cemiyet olduğunu, bu cemiyetin Paris'te bir şubesinin bulunduğunu ve bu gazetelerin onlar tarafından yayınlandığını öğrenir. Konuyu ağabeyine açarak çok meraklandığını söyler. Hamdi ağabeyi bu durum karşısında çok şaşırır ve kardeşine bu konu hakkında kimseye bir kelime bile etmeyeceğine dair yemin ettirir. Aldığı yemin üzerine, ağabeyi kardeşi Kâzım'ı gururlandırıcı bir konuşma yapar. Ailelerinin namını yükseltecek yeteneğin yalnız Kâzım kardeşlerinde olduğunu, bu nedenle kendisini her türlü kötülükten sakınmasını, ahlâkını nasıl koruyorsa hayatını da aynı şekilde koruması gerektiğini söyledikten sonra, Abdülhamit'in zulmünü, baskısını ve buna karşı milletin iyi kalpli evlatlarının hürriyeti almak için İttihat ve Terakki adıyla bir cemiyet kurduklarını, yurdunu seven her aydın gencin buna üye olduğunu anlatır. Fakat cemiyet üyelerinin hafiyelerce haber alınarak birçok gencin sürgüne Yemen'e, Fizan'a gönderildiğini, bazılarının da denize atıldığını anlatarak çok dikkatli olmak gerektiğini belirtir. (2008: 130)

Karabekir, ağabeyine "Vatanını seven her gencin girdiği bu cemiyete ben de girersem ne olur?" diye sorar ve ağabeyi de, "Girdin gitti, az önce yemin ettin ya?" diye karşılık verir. Kâzım, ağabeyinden aldığı bu yanıt karşısında çok sevinir ve kendisini büyük bir adam olarak gördüğünü söyler. Ağabeyi kardeşinden tekrar yemin alır ve subay oluncaya kadar bu konuda kimseyle konuşmaması gerektiğini yoksa bütün ailece mahvolabileceklerini tembih eder. Kardeşlerinden de gizli kalmak şartıyla, bu gazeteleri yeni sayıları geldikçe okumasını ister.

Karabekir'in İttihat ve Terakki Cemiyeti Hakkındaki Düşünceleri

Karabekir (2011: 11)'e göre, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni iç ve dış zorunluluklar doğurmuştur. Batı dünyasına esas itibariyle Doğu'dan geçen hak ve hürriyet fikirlerinin Batı'da yerleştikten sonra Doğu'da yabancı gibi görünmesinin hatta yadırganmasının devlet teşkilatı farkından ileri geldiğini düşünür. Batı, bu düşünceleri, özellikle Rönesans'tan sonra yalnız zihninde evirip çevirmekle kalmamış, hayatına sokmak istemiş, bunun için sosyal ve siyasal cihazlarla ve sistematik bir surette teşkilatlanmıştır. Devlet, Batı'da millete hizmet eden bir siyasal oluşum haline gelmeye başlarken birçok Doğu ülkesinde ve Osmanlı saltanatında, millet için bir sıkıntıya ve bazen de bir trajediye dönüşmüştür. Zevk ve sefasına düşen hükümet adamları içinde halkın ıstırabıyla âdeta eğlenenler olmuştur. Bunlara artık devlet adamı denemezdi. Batı dünyasında hayata ve devlete giren, Fransız İhtilali'yle bütün insanlığa da telkin edilmek istenilen hürriyet, eşitlik ve adalet düşüncelerinin serpintileri sonunda bizim memleketimize de geldi.

Devletin bir parçalanmaya doğru gittiğini gören bazı düşünürler milli tarihimize göre bize yabancı olmaması gereken bu fikirleri bizim toplumumuza da benimsetmek, bizi de Avrupa'da olduğu gibi teşkilatlandırmak istediler. İşte bu istek ve bu çığır, memleketimizde birtakım toplantıların belirmesine yol açmıştır.

Ona göre, Abdülhamit'in aydınlarımızın çoğalmasından ürktüğünü gösteren tavırlar takınması, nihayet kendini zulmün, geriliğin hamisi ve müsebbibi vaziyetine düşürmesi bizde hürriyet akımlarının biraz daha kökleşmesine yol açmıştır. Abdülhamit de kendinden evvelki padişahlar gibi etrafına toplananlardan, milletten önce kendi nefsine ve saltanata sadakat bekliyor; onlar da şahsi çıkarları için ona sadık görünüyorlar, milletin halini ve geleceğini hiç düşünmüyorlardı: *"Medeni dünyanın her sahada terakki ederek hürriyet ve refaha doğru gittiğini gören ve anlayan milletseverler çoğaldıkça, Sultan Hamit mensuplarının keyfi ve cahilane idaresiyle bitkin bir hale gelen halkımızın benliğini kaybederek müstemleke halkı olmaya sürüklendiklerini ve ordumuzun da âciz ellerde ve alaylı zabitler idaresinde günden güne zayıfladığını gören gençler; meşruti idareyi kurmayı ve onun koruyucusu olmayı hedef tutan "İttihad-ı Osmanî" namındaki cemiyeti teşkil etmişlerdi." (2008: 21)*

İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni doğuran dış zorunluğu da, Avrupa devletlerinin Osmanlı topraklarını paylaşma tehlikesine bağlar. Büyük devletler aralarında anlaşmışlar ve bir savaş çıkarmadan adım adım bu işi ilerletecek bir formül bulmuşlardır. En çok Makedonya'da tecrübe sahasına koydukları bu plana göre, Türkler dışındaki unsurlara ihtilaller yaptırılacak, sonra da orayı nüfuz mıntıkalarına ayırarak jandarma ve idari kontrol sağlanacak ve asayiş büsbütün bozulduktan sonra kesin işgallere başlanacaktır. Rumlar, Ermeniler, Bulgarlar, Sırplar hatta dini camia içinde Türklerle kaynaşmış olan Araplar, Arnavutlar vd. hep bu amaçla kışkırtılıyor ve silahlandırılıyordu. *"İşte bu parçalanma tehlikesine karşı vatanseverlerin yıllardan beri ruhuna sinmiş olan hürriyet duyguları bir ideal halinde yeniden belirmiş ve milletin faal, fikirli, fedakâr, faziletli ve feragatli evlatlarını büyük bir hızla birbirine bağlayarak tehlikenin karşısına dikmiştir. İşte bu kaynaşma neticesinde memleketin hakiki sahibinin sadece padişah ve bendeleri değil, onu kanı pahasına kazanan ve korumaya çalışan millet olduğunu fiiliyat sahasında ispat etmek maksadıyla kurulan cemiyet İttihat ve Terakki'dir." (2008: 21)*

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin tarihimizin her zaman için iftihar edeceği bir teşkilat olduğunu ancak bu örgütün II. Meşrutiyet'ten sonra kendi tarihi adıyla particilik hayatına atılmasının büyük bir hata olduğunu ve kendi kendini aşındırdığını savunur. Cemiyetin şerefli tarihiyle partinin hata ve sorumluluklarının birbirine karıştırılmaması gerektiğini, partinin büsbütün başka bir oluşum ve başka bir istikamet olduğunu belirtir: "Meşrutiyet'in ilanına ön ayak olan İttihat ve Terakki, parti haline girince siyasetten gayr-i meşru yararlar sağlamak isteyenlerin entrikalarına kapılarak bünyesinde zaaflar ve ikilikler baş gösterdi ve bu yüzden içten ve dıştan gelen darbelere karşı milli bünyenin gücünü kıran etkenler arasına girdi. En sonunda Dünya Savaşı'nın feci akıbetiyle de iflas edip tarihe karıştı." (2011: 11)

Kazım Karabekir'in Makedonya'daki Askeri ve Siyasi Gözlemleri

Kazım Karabekir, Harbiye'deki öğrencilik yıllarından beri Balkanlar'da Üçüncü Ordu'da görev yapma hayali kurmaktadır. Kurmay öğrencisiyken 1903'te yaptığı Makedonya ziyaretinde birtakım gözlemlerde bulunmuş ve subay olarak bölgeye atandığında yapılması gerekenleri daha o günden planlamıştır. Bu ziyaretine ait duygu ve düşüncelerini kitabında, "Ordumuzun Hâlini Nasıl Gördüm?" başlığı altında anlatmıştır. Bu bölüme doğrudan, "Ordumuzun hâlini çok kötü gördüm." sözleriyle başlar. Üst rütbeli kumandanların yaşı geçmiş, Abdülhamit'in ezici idaresi onlarda benlik bırakmamıştır. Yeme içme sohbeti dışında konuşmak istemezler ve "ülkenin durumundan ya da geçen harpten" sohbet açılınca, kaşlarını çatarak tepki gösterirler. Burada tabur ve alay komutanları çoğunlukla alaylıdır. Tedhiş örgütlerine karşı pasif ve eyyamcı davranmaktadırlar. Harbiye mezunu subaylar ise bunların emrinde takım ve bölük düzeyinde komutanlıklarda bulunmaktadır. Bu coğrafyadaki tüm etnik unsurların Türk düşmanlığı beslediklerini ve millet bilinci içinde örgütlü hareket ettiklerini gözlemler. Osmanlı Devleti'nin de bu coğrafyada pek etkisi kalmamış, buralarda görev

yapan her sınıftan memurda her an büyük bir isyan çıkacağı korkusu egemen olmaya başlamıştır:

"Selânik'te sahilde Kristal Gazinosu'nda arkadaşlarla oturuyorduk. Dehşetli bir koşuşma oldu. Kıraathanede kimse kalmadı. Herkes beyaz kule tarafına bakıyor ve kaçıyordu. Zabit arkadaşlarım bile savuşmuştu. 'İhtilâl varmış' diye sözler de olmuştu. Ben bu bozguna hayret ettim. Derhal kılıcı çekerek masanın üzerine koydum ve bekledim. Beş dakika sonra herkes yerine geldi, birkaç silah patlamış, herkes yine Bulgarlar ayaklandı sanmış. Gelen arkadaşlara fena çıkıştım. Ve dedim ki: Arkadaşlar Bulgarlar bu kadar Türk ekseriyeti ve Türk askeri içinde neler yapmış gördüm. Ve neler yapmak kudretinde olduğunu da anlıyorum. Birlik, her zaman kuvvettir. Bu ihtilâllerden ibret almalı, milli birliği kurmalıdır." (2008: 224)

Bu olay üzerine arkadaşları "Başçavuş, sınıfta nasıl bizi idare ettiysen mektebini bitir buraya gel, yine bizi hizaya koy. Başçavuşsuz bizde toplanacak takat yok." derler. Karabekir de, "Dua edin geleyim... Bu orduya gelmek bana mukaddes bir emel gibi geliyor. Gelmek için her kuvvetimi sarf edeceğim. Fakat en az iki sene sonra buna muvaffak olacağım. İki sene çok bir şey. İnşallah felâketler yerinde durur yürümez" cevabını verir (2008: 224).

Karabekir'e göre; Bulgar, Sırp ve Yunan orduları da Avrupa orduları gibi emir, kumanda ve teşkilata sahiptirler. Makedonya'daki Bulgar, Sırp ve Yunan ahalisi hürriyet ve milliyet duygularıyla dolmuş, bu uğurda kan akıtmaktan çekinmeyen bir millet haline gelmiştir. Türkler ise hâlâ daha uykudadır. 1905'teki Japon galibiyeti sayesinde Ruslar kendi içine dönmüş ve Bulgarlar büyük moral kaybına uğramıştır. Eğer Japon taarruzu olmasa Makedonya çok daha kötü duruma düşebilirdi. En önemlisi de, Hristiyan unsurlar her gün ilerlerken Türklerin aynı durumda kalmasıdır. Bölgedeki idaremiz yalnız askerî kurulmuş, bunun dışında halk ya da asker arasında bir teşkilatlanmaya gidilmemiş ya da gidilememiştir. Karabekir 1903 yılında gerçekleştirdiği Selanik ziyaretinde Kolağası Cemal Bey (Cemal Paşa) ve Kurmay Hakkı Bey'le de görüşmeler yapmış, her ikisini de soruşturmuş ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden habersiz olduklarını anlayınca şaşkınlık içinde kalmıştır.

Karabekir, tüm bu gözlemleri sonucunda çok üzülmüş ve Makedonya'nın mevcut durumuyla elde tutulamayacağını öngörmüştür. Artık, memleketi kurtarmak azmiyle vaktiyle kurulan İttihat ve Terakki fedailerinin işe başlaması zamanının geldiğini düşünür ve mezun olur olmaz bu orduya gelmeyi mukaddes bir emel olarak görür. Anı kitabında, buraya gelmek için tüm gücünü harcayacağını belirtir: *Viyana'dan beri böyle geri geri gidip duruyoruz. Bu vilayetlere milyonlarımız sarf olunmuş. Milyonlarca Türk unsuru da var. Ne olacak bunlar? Ve bunlara bir şey olursa ne olacak diğer yerler? Şahsım için de, memlekete hizmet için de en iyi saha şu Manastır... Babamın iki seneye yakın hizmet ettiği bu yerleri pek sevdim. Ve, Yarabbi bana da nasip et diye her gün dualar ediyordum (2008: 222)*

1905'te Erkân-ı Harbiye Mektebi'ni bitirir ve kurmay yüzbaşı olur. Görev yeri için çektiği kurada İkinci Ordu (Edirne) çıksa da birincilikle bitirdiği okulunun öğretim kadrosunda görevlendirileceğini öğrenir. Ders nazırı Esad Paşa ile görüşerek kurmay subayların irade-i seniyye gereği kıtalarda iki sene staj görmesi gerektiğini, bu şereften kendisini mahrum etmemelerini, böyle bir tecrübe kazanmadan Erkân-ı Harbiye'de hocalık görevi için kendini yeterli bulmadığını söyler. Kendisine gösterilen bu teveccühe de sığınarak stajını Üçüncü Ordu'da yapmak istediğini belirtir. Odada bulunan İsmail Paşa İstanbul'da kalmak varken Üçüncü Ordu'ya gitme isteğini tuhaf karşılar. Karabekir de, kardeşinin Üçüncü Ordu'da olduğunu, annelerini de yanlarına almak istediklerini söyleyerek şüpheleri dağıtır ve kurmay stajını yapmak üzere Manastır'a atanmayı başarır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne Girmesi

Karabekir, cemiyetin varlığını rüştiye son sınıf öğrencisiyken öğrenmiş ve subay olduğunda bu cemiyete üye olmaya daha o yıllarda karar vermiştir. Cemiyete üye olduktan sonra genel merkezin verdiği birçok görevde yer almıştır. Cemiyetin ilk Manastır teşkilatını kurmuş ve başında yer almıştır. Üsküp, Köprülü, Gevgili ve Edirne'nin ilk teşkilatıyla da yakından ilgilenir. Cemiyetin İstanbul merkezini kurmak ve

“en önemlisi” kara ve deniz teşkilatını yapmak gibi “mühim, nazik ve tehlikeli” bir görevde yer alır. Çeşitli yerlerde, tarihi rolleri görülen önemli kişilere rehberlik eder: “Meşrutiyet’in ilanından sonra da İstanbul ve Edirne merkezlerinde çalıştım. Selanik’te toplanan Birinci Kongre’ye de İstanbul murahhası olarak iştirak ettim. 31 Mart (13 Nisan 1909) irticaını tenkil eden Hareket Ordusu’nun Beyoğlu ve Yıldız hareketlerini yapan mürettep ikinci fırkanın erkân-ı harbiye reisi idim. İstiklal Harbi’nde Şark Cephesi kumandanlığında iken Enver Paşa ve diğer bazı İttihat ve Terakki erkânıyla temasta bulundum ve hareketlerini takip ettim.” (2011: 3)

Karabekir, muhtelif unsurların içimizden bizi yiyip bitirmekte olduğunu düşünür. Bu unsurlardan biri, Balkan coğrafyasındaki Türkler dışındaki milletlerin ayrılıkçı faaliyetleri; diğeri de Makedonya’da jandarmayı ıslah etmek bahanesiyle yerleşen Batılı devletlerin birbiriyle anlaşarak Osmanlıyı parçalama tehlikesidir. 1902 yılında Rusya, Berlin Antlaşması’nı imzalayan diğer devletleri de ikna ederek Bâbıâli’ye Makedonya bölgesi için bir ıslah projesi dikte etmiştir. Bu projeye göre bölgeye belirli bir süre için genel müfettiş atanacak ve büyük devletlerin onayı olmadan değiştirilemeyecektir. Polis ve jandarma güçlerinin nizamı için bölgede yabancı uzmanların istihdamı sağlanacaktır. Müslüman ve Hristiyanlardan nüfus oranında polis ve jandarma alınacaktır. Çoğunluğu Hristiyan olan köylerin kır bekçileri de Hristiyan olacaktır.

Makedonya’da jandarmayı ıslah etmek amacıyla yerleşen devletlerin birbiriyle anlaşıp devletimizi parçalayacakları endişesini taşımaktadır: “Bir İtalyan yüzbaşısı, geçen sene köylerde bir jandarma müfrezesiyle gezerken bir Bulgar çetesine rast gelmiş, çete zayıfmış. Müfreze kumandanı çavuş, ateş ettirmek istemiş, İtalyan yüzbaşı mâni olmuş ve çeteyi yanına çağırmış, konuşmuş sonra da selamlaşıp ayrılmışlar. Çavuş, Manastır’a gelir gelmez Türk makamlarına şikâyet etmiş. Fakat haksız çıkmış. Ne berbat vaziyet. Jandarma tensikine memur herifler hazinemizden müthiş para da alıyorlar ve bize ihanet ediyorlar.” (2008: 337)

Kazım Karabekir’in Seçtiği Türk Marşı: “Ben Bir Türk’üm”

Manastır’da Kurmay Yüzbaşı olarak görev yaparken 12 Nisan 1906’da ayrılıkçı faaliyetlerinden ötürü 41 Bulgar ve 4 Rum’un sürgün edilişini izlemek üzere istasyona gider. Sürgünler, kelepçeli olarak trene bindikleri sırada bir Bulgar papaz her birine bir altın dağıtır. Tren hareket ettiği sırada da sürgünler her bir ağızdan Bulgarca, “Yaşasın Bulgar milletimiz” diye bağırırlar. Bulgarların bu korkusuz ve coşkulu ruh hali Karabekir’i çok etkiler ve bunu ibret alınacak bir tablo olarak nitelendirir. Ona göre, Bulgarların uzun zamandır ruhları üzerinde çalışılmış, milli tesirler yapılmış, benlikleri uyandırılmıştır. Avrupalı büyük devletlerin korumacılığını ve sahipliğini bilmeleri de onlara güç vermiştir. Gözden kaybolunceya kadar treni bu duygularla izler ve kışlaya dönerken şunları düşünür: “Zavallı Türk milleti, bu varlığı gösterdiğin gün sen de hürsün ve artık sen de istikbalden eminsin.” (2008: 331)

Bu sürgünlerin coşkulu hali ve haykırışları Karabekir’i çok etkilemiştir. Artık “Osmanlı milleti” diye kendimizi aldatmanın bir anlamı olmadığını düşünür: “Onlar Bulgar, Rum, Sırp, Ulah... Ve büyük kısımları da ayrılmış, müstakil. Geriye ne kalıyor? Arap mı? Sınıf arkadaşlarımın hepsi Türklere her gün lanet yağdırıyor ve Arap istiklâl fikrini besliyorlardı. Arnavutlar mı? Arnavut neferlerinde bile Türklere karşı soğuk hisler görüyorum. Bunlar da gittikçe bozuluyorlar. Bereket versin şimdilik aklı erenler Türk milliyetine bağlıdırlar.” (2008: 332)

Ona göre, her millet kendi milliyetini övünerek ilan etmekte, Türk milletinin dağılmasına yol açacak komiteler kurmaktadır. Aydın subayların bile bir Türk Birliği oluşturmada (İttihat Terakki Cemiyeti) bu kadar gecikmesini büyük gaflet olarak görmektedir. “Kurtuluşumuzun çaresi nedir?” sorusuna şu cevabı verir: “Osmanlı camiasından ayrılan ve ayrılmak için uğraşan milletler gibi bizim de şuurumuz işlemeli, mefkûremiz olmalıdır. Ve milli bir marşımız, ruhlarımızı birleştirmelidir.” (2011: 81)

Karabekir, bu şartlar altında millî bağları güçlendirecek bir parolanın gerektiğine inanır ve artık Türk Marşı zamanının geldiğini düşünür: “Milliyet asrındayız. Her millet gibi biz Türkler de bir varlık yapmalıyız diyerek, Manastır’da zabitan arasında başlayan birliğin, bunun ilk adımı olmasını düşündüm. Bir Türk marşının her akşam kışlanın

duvarlarında akisler yapması ve zabitlerin, neferlerin bir ağızdan bunu okuması, bu ilk adım için bir parola vazifesini görecekti." (2008: 333)

Bu düşüncelerle, askerler arasındaki birlik ve beraberliği sağlamak ve maneviyatı güçlendirmek amacıyla bir marş hazırlamak ister. Marş; ritmi iyice belirgin, yalın ve düzgün müzik cümleleri ile yazılmış, temposu genellikle yürüyen bir topluluğa eşlik etmeye uygun olan müzik türüdür. Başlangıçta askerlerin yürüyüşüne kolaylık sağlamak, daha sonra ise çeşitli amaçlarda yazılmıştır (Aydın, 2006: 5). Fakat marş için bir güfte ve beste gerekmektedir. Karabekir, o güne kadar dört beş parça şiir yazdığını, bu konuda yeteneği olmadığını söyler. Şiir içeriği olarak da aklına ağır ve dönemi tenkit edici sözler gelir ve böyle bir şiir yazmanın da kendisi açısından gereksiz bir tehlikeyi davet anlamına geleceğini düşünür. Ayrıca marş için bir de beste gerekmektedir. O anda aklına Mehmet Emin Yurdakul'un "Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur" dizeleriyle başlayan şiiri gelir (2008: 333). "Anadolu'dan Bir Ses yahut Cenge Giderken" başlıklı bu şiir, 1897'de Türk-Yunan Harbi sırasında Selanik'te çıkan Asır gazetesinde yayınlanmıştır. Mehmet Emin, yazdığı millî şiirleriyle Türk edebiyatının millî şairi unvanını almaya hak kazanmıştır. Onu "millî şair" yapan en önemli unsur, onun şiirlerinde işlediği konu ve telkin ettiği millî değerlerdir (Özsarı, 1996: 157).

Karabekir, kitapları arasında bir türkü olarak notasıyla birlikte bu şiiri bulur ve çok sevinir: "Bir iki gün alay bandosuyla uğraştım. Keman muallimine de geçtim. 15 Nisan Cumartesi günü alayımızın bandosuyla bunu akşam yoklamasından istirahate geçildiği zaman çaldırdım ve ağızdan da söylettim. Ve her akşam bunun çalınmasını da emrettim. Alayda bando olduğu halde çalmıyorlar ve çalışmıyorlardı. Ben haftalarca bunlarla uğraştım, iyi bir hale getirdim ve her akşam askere çaldırtmaya başlamıştım. Bazıları bu cüretimi fazla buluyordu. Türk birliği hakkında fikirlerim takdir olunuyor ve marşın da lüzumu tasdik olunuyordu; fakat hafiyelerin veyahut alaylı veya Arnavut, Arap zabitlerin şikâyeti halinde tehlikeli bir vaziyete düşeceğimden korkuyorlardı." (2008: 334)

Görevli olduğu alayda böyle bir marşın çalınmasından korkan arkadaşlarını yatıştırır. Bu marşın, on yıl önce yazılmış bir şiir olduğunu, şimdiye kadar yasaklanmadığını, herhangi bir şikâyet durumunda en fazla bunu söylemenin yasak olduğu emrinin çıkarabileceğini, görünüşte zararlı bir yeri olmadığından buna da ihmal vermediğini söyler. Kışla içinden olası bir şikâyeti önlemek üzere de bir tedbir alır: "Ve korktuğum bizim alaylı Kayserili yüzbaşı ve Arap binbaşıya da şu propagandayı yaptım: Bu şiiri Mehmet Emin Bey, Yunan seferinde yapmış. Padişahımız bunu pek beğenmiş. Sık sık hâlâ çaldırıyormuş. Bunun güftesini benden istediler, ben de yazıp yazıp herkese dağıttım. Hiç sızıltı çıkmadı." (2008: 334)

"Ben Bir Türk'üm" marşını ilk kez 28 Nisan 1906 tarihinde, Süvari 15. Alay Mızıkasına çaldırır ve günlüğüne o akşam çok mutlu olduğunu yazar: "Bunun ilk satırı da ne güzel şey: Ben bir Türk'üm... Bunu artık her Türk ve başka milletten dahi olsa Türk camiasında samimi çalışan diğerleri de gurur ve samimiyetle telaffuz ediyorlardı. Aferin şu Mehmet Emin Bey'e. Gıyabi olarak kendini takdir ettim ve hatıra defterime geçirdim. Kaç gündür bununla uğraştığım halde o kadar ruhuma işlemiş olacak ki, bandoda çalınır ve söylenirken daha büyük iftihar duydum. Durup dinlenmeden kaç defalar, 'Ben bir Türk'üm' deyip duruyorum." (2008: 336)

Karabekir, günlüğünde (2 Mayıs 1906), Enver Bey (Paşa) ile samimi arkadaşlığının hayli ilerlediğini, bir çete takibi görevinden sonra Enver Bey'i evine kahve içmeye davet ettiğini yazar: "Enver, kemanımı görünce hayret etti ve dinlemek istedi. Ben de ilk ona, "Ben Bir Türk'üm"ü çaldım ve söyledim. Bunu bandoyla her akşam kışlada çaldırdığımı ve sebebini de anlattım. Bulgar çetesinin şarkısını ve hallerini gördükten sonra bu hususta pekiyi bir işe başladığım hakkındaki kanaatimi de söyledim. Herhangi bir jurnal tehlikesine karşı yaptığım propagandayı da anlattım. Bu hususta dedikoduları birkaç gün evvel işitmiş. Enver Bey ile halimizi ve istikbalimizi hasbıhal ettik ve anlaştık." (2008: 341)

Karabekir, öğrencilik yıllarından itibaren müzik sanatına ilgi göstermiş, keman ve piyano çalmayı öğrenmiştir. Türk Musiki ve Batı Müziği ile yakından ilgilenmiş, Kurtuluş Savaşı yıllarında kimsesiz kalan çocukları yetiştirmek için açtığı okullarda eğitimde müziğin de

kullanmasını sağlamıştır. Güftesi ve bestesi kendine ait olan eğitim müziği eserleriyle çocukları sanatla disipline etme yoluna gitmiş, müzikteki armonilerin uyumuyla çocukların hayatla, toplumla ve birbirleriyle olan uyumlarını sağlamış ve sanat aracılığıyla öğretmeyi amaçlamıştır.

Çocuk eğitimine özel bir ilgi göstermiş, çocuklar için yedi adet çocuk şarkısı yazmış ve bestelemiştir. Bu şarkılar; Türk Yılmaz Marşı, Çember Yarışı, Küçük Süvari, Tayyareci, Hür Vatan Marşı, Gemici Marşı, Sanayi Marşı adlarını taşımaktadır. Bu eserler icra edilirken onlara eşlik eden orkestraya Karabekir Paşa “mızıka” demiştir. Okullarında çocuklara askeri disiplinle bir eğitim verdiği için, bu orkestranın da bir askeri bando havasında olmasını istediğinden “mızıka” diye bahsetmiştir. (Dinç, 2011: 47)

Mehmet Emin Yurdakul ve “Ben Bir Türk’üm” Şiiri

Edebiyatımızda “millî şair” unvanıyla anılan Mehmet Emin Yurdakul, ilk olarak “Anadolu’dan Bir Ses yahut Cenge Giderken” adlı şiiriyle tanınmıştır. 1898’de yayınladığı “Türkçe Şiirler” kitabıyla edebiyatımızda Millî Edebiyat akımına da öncülük etmiştir. Edebiyatı-ı Cedide şiir anlayışının güçlü olduğu bir dönemde, sade bir Türkçeyle ve hece ölçüsüyle yazılan bu manzumeler, şiir sanatı bakımından zayıf olsalar da, edebiyatımızda ayrı bir akıma öncülük etmiştir.

Kaplan (1998: 168-171), bazı sanat eserlerinin değer ve anlamlarını çevrelerine, içinde doğdukları veya göründükleri zaman ve mekâna borçlu olduklarını ve başka bir çerçeve içinde sönük kaldıklarını belirtir. Ona göre, “Anadolu'dan Bir Ses” şiiri de bu gruba giren eserlerdendir. Bugün iyi niyetle de olsa, ona estetik bakımdan güzel bir şiir denilemez. Mehmet Emin'den sonra gelen Türk şairleri, hece vezni ve halk diliyle, ondan çok daha güzel eserler meydana getirmişlerdir. Fakat, Mehmet Emin'in bu manzumesi ve onun içinde bulunduğu “Türkçe Şiirler” kitabı, basıldığı tarihte (1898) okuyuculara güzel değilse bile, yepyeni, Türk milletinin asıl istediği şiir ve Mehmet Emin, Türklerin yüzyıllardan beri beklediği şair olarak gözükmüştür. O devir insanları böyle bir zanna kapılmakta haklıdırlar. Zira Mehmet Emin bu manzumesi ve diğer eserleriyle Türk edebiyatına gerçekten yeni bir şey getiriyor ve bu yenilik, Türk halkının yüzyıllardan beri özlediği bir şeye cevap veriyordu. “Anadolu 'dan Bir Ses” şiirinde konuşan, savaşa giden bir Anadolu köylüsüdür. Mehmet Emin onu kendi dili ve vezni ile konuşturur.

Mehmet Emin “Anadolu'dan Bir Ses” manzumesinde yiğit bir Mehmetçik'i kendi dili ile konuştururken, yüzyıllardan beri unutulmuş, ezilmiş, hakir görülmüş bir sosyal tabakayı -hatta o devirde kozmopolit Osmanlı devletinin hâlâ ayakta bulunduğu düşünülürse- bir ırkın ruhunu dile getiriyordu. Mehmet Emin’i daha sonra büyük bir millî şair şöhretine ulaştıran ses birinci mısrada toplanmıştır: “Ben bir Türküm dinim, cinsim uludur”. Şiirin içeriği de basittir. Mehmet Emin, Namık Kemal’den beri çok tekrarlanan vatan fikrine yeni bir şey eklemiyor. Şiirde muhteva bakımından mühim olan, iki kere tekrarlanan 'Türk" kelimesidir. Mehmet Emin, Mehmetçik'e bir Türklük bilinci yüklüyor ki, bu yenidir. Daha çok aydın tabakaya hitap eden Servet-i Fünuncular’dan sonra, halkın dilini, veznini kullanan ve onun ıstıraplarını anlatan Mehmet Emin bir "millî şair" olarak kabul görmüştür.

SONUÇ

Kâzım Karabekir, yakın dönem Türk tarihinin önemli ve etkili isimlerinden biridir. Bir asker olarak Osmanlı Devleti’nin en kritik cephelerinde savaşmış, 19 Mayıs’la başlayan millî mücadelede Mustafa Kemal Paşa’nın en yakınındaki silah arkadaşlarından biri olmuştur. Cumhuriyet’in ilânından bir süre sonra da, askerlik mesleğinden ayrılarak ülke hizmetine bir siyaset adamı olarak devam etmiş, Meclis Başkanlığı görevini sürdürürken vefat etmiştir. Herkesin hayatından çıkarılacak bir ders olduğu düşüncesiyle, ortaokul yıllarından itibaren günlük tutmaya başlamış ve bu alışkanlığını yaşamı boyunca sürdürmüştür. Bu günlükler, yakın tarihimizin önemli olaylarına ışık tutmakta ve okuru aydınlatmaktadır.

“Hayatım” adlı anı kitabı, Karabekir’in doğumundan İkinci Meşrutiyet’in hemen öncesine kadar olan süreçte (1882-1907) tuttuğu günlüklerden oluşmaktadır. Onun çocukluğundan yetişkinliğine kadar olan dönemde ailesi, öğrencilik yılları, arkadaş

çevresi, kültürel beslenme kaynakları ve düşünce dünyasının oluşumu gibi özellikleri kitaptan kronolojik olarak takip edilebilmektedir.

Karabekir, ortaokul yıllarından itibaren ağabeyinin kitaplığından yararlanarak duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmeye başlamıştır. Daha sonraki yıllarda da kitapçılar ve sahaflar sıkça uğradığı mekânlardandır. Yerli ve yabancı edebiyat eserlerini okumuş, en çok da tarih kitaplarını okumaktan hoşlanmıştır. Erkân-ı Harbiye yıllarında hafta sonlarını Beyazıt Kütüphanesi'nde geçirmiş, kendisini Makedonya'daki görevine hazırlamak üzere özellikle Osmanlı tarihi üzerine çalışmıştır. Ülke meseleleri hakkında rüştiye öğrenciliği yıllarında düşünmeye başlamış, ağabeyinden II. Abdülhamit yönetimine karşı İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin varlığını öğrenmiş ve ileride subay olduğu zaman bu cemiyetin bir üyesi olarak istibdatla mücadele etmeye karar vermiştir. Mekteb-i Harbiye ve Erkânı Harbiye yıllarında da yakın arkadaşlarıyla bu konularda gizli sohbetler ve okumalar yapmışlardır. Öğrenim hayatı sona erdiğinde Türkçülük ideolojisini benimsemiş bir kurmay yüzbaşı olarak göreve atanmıştır.

Karabekir, Erkân-ı Harbiye'yi birincilikle bitirmiş, mezun olduğu okulda çok ender yapılan öğretim üyesi olarak kalma teklifini reddetmiş ve yıllardır hayalini kurduğu Üçüncü Ordu'da göreve başlamıştır. Yıllardır planladığı üzere subay olunca hemen İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olmuş, cemiyetin Makedonya teşkilatlanmasında etkin çalışmalar yapmıştır. Makedonya'da Bulgar, Sırp ve Yunan ahalisinin millet olma bilincine eriştiğini, Türk ahalinin ise milli bilinçten yoksun olduğunu gözlemlemiştir. Bölgedeki idarî yapımızın yalnız askerî kurulduğunu, bunun dışında halk ya da asker arasında bir teşkilatlanmaya gidilmediğini düşünerek İttihat ve Terakki Cemiyeti aracılığıyla bunu telafiye çalışmıştır.

Çağın "milliyet asrı" olduğunu vurgulamış, Makedonya'da gayri Türkler arasında gördüğü millet olma bilinç ve heyecanına Türklerin de sahip olması gerektiğini, aksi takdirde Makedonya topraklarını kaybedebileceğimiz öngörüsünü sıkça dile getirmiştir. Askerler arasında millî bağları güçlendirmek, gurur ve heyecan duygularını yaşatmak amacıyla bir marş arayışı içine girmiş ve en uygun eser olarak Mehmet Emin Yurdakul'un "Ben Bir Türk'üm" şiirini seçerek alay bandosuna marş olarak her akşam çalınması emrini vermiştir.

KAYNAKLAR

Aydın, R. (2006). *Türkiye'de Ortaöğretim Kurumlarında İstiklal Marşı Söyleme ve Yönetme Problemleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Dikici, A. (2010). Osmanlı Makedonya'sında Kurulan İlk Uluslararası Polis Barış Koruma Misyonu: Mürzsteg Reform Programı. Karadeniz Araştırmaları, 6(24), 75-108.

Dinç, A. (2011). *Kazım Karabekir'e Ait Çocuk Şarkılarının Eğitim Müziği Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Kaplan, M. (1998). *Şiir Tahlilleri 1* (15. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karabekir, K. (2008). *Hayatım.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Karabekir, K. (2011). *İttihat ve Terakki Cemiyeti.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Özsarı, M (1996). *Mehmet Emin Yurdakul -Şiir Anlayışı ve Şiirlerinde Millî Değerler-* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, SBE, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.